

Suriye’de iç savaşın onuncu yılında birkaç yıl öncesinde bile görülmeyen gerçekçi değerlendirmeler yapılmaya başlandı. Bunlar maddelerle sıralanacak olursa:

Birincisi; bu ülkede savaş dışarıdan müdahale ile başlamadı, tersine rejimin aydınların ve öğrencilerin demokrasi talepli gösterisine saldırması ve çok kişinin tutuklanmasıyla başladı. Suriye’de Esad rejimine karşı kendi içinde bölünmüş de olsa güçlü bir muhalefet yıllardan beri vardı ve rejimin saldırısı kısa sürede iç savaşa dönüştü.

Bu savaşa çok sayıda dış güç karışacaktı ve bu normaldi. Ulusal sınırlar içinde kalan iç savaş eskidendi, artık her iç savaş çok sayıda gücün katıldığı küresel iç savaştır. Afrika’da adı duyulmamış küçük ülkelerde bile durum böyledir. (Bkz. **Küresel iç savaş ve Türkiye**)

İkincisi; Suriye adlı ülke haritada kalmıştır. Ülke çok sayıda gücün işgali altındadır. İran askeri varlığı ülkede yaygındır, Rusya’nın iki üssü vardır. ABD üsleri vardır. SDG ülkenin en az üçte birini kontrol etmektedir ve ülkenin enerji kaynakları üzerinde denetimi vardır. Türkiye de Suriye’nin yaklaşık yüzde 15’ini işgal etmiş durumdadır. Bu işgal ilhaka dönüşmektedir. Bölgede Türkçe eğitim yapılmaktadır, TL para birimi olarak geçerlidir, bölgeye jandarma komutanı ve kaymakam atanmıştır, fakülte açılması için hazırlık yapılmakta, iç göçmenler için çok sayıda ev inşa edilmektedir.

Üçüncüsü; İslam Devleti ve benzeri örgütler Suriye’nin bazı bölgelerinde halen etkindir. İD önemli kayıplar vererek gerilemiştir ama ortadan kalktığı söylenemez.

Dördüncüsü; Güney Kürdistan (Rojava) ortaya çıkmıştır. Bu oluşumun Akdeniz’e ulaşması Türkiye’nin askeri operasyonlarıyla engellenmiş olmakla birlikte Rojava bir gerçekliktir. Kürtler kendilerini yıllarca insan yerine koymayan, bir bölümüne vatandaşlık bile vermeyen rejimin baskısından kurtulmuştur. Kürtlere ABD desteğinin ne kadar süreceği ve hangi kapsamda gelişeceği belirsizdir. Türkiye saldırmak için beklemektedir. Şimdilik açık olan bir şey varsa o da rejimin Kürtlerin özerklik isteğini kesin olarak kabul etmemesidir.

Beşincisi; 22 milyonluk ülkede şimdiye kadar yaklaşık 600 bin kişi öldü ve nüfusun en az üçte biri ülke dışına gitmek zorunda kaldı. Bunların büyük bölümü Türkiye’de yaşamaktadır. Gidenlerin büyük oranda geriye dönmeyecekleri söylenebilir. Lübnan ve Ürdün’dekiler belki dönebilir ama Türkiye, Yunanistan, Almanya ve başka ülkelerdeki Suriyelilerin büyük çoğunluğu dönmeyecektir. Zaten dönülecek ülke de kalmamış, Suriye büyük oranda yıkılmıştır.

Altıncısı; Hafız Esad döneminde gündeme gelen, Lübnan ve Hatay’ı içeren “büyük Suriye” hayali bitmiş, küçükle idare edilmek zorunda kalınmıştır. Lübnan’ın yaklaşık üçte birini işgali altında tutan Suriye bu ülkeden çekilmek zorunda kalmıştır. Hatay konusunda ise gelişme tersine olmuş, Türkiye Suriye’ye kalıcı olarak yerleşmiştir. Görülebilir bir gelecekte bu ülkeden çıkma ihtimali yoktur ve çıkacak bile olsa ülkede yaşayan yaklaşık 4 milyon Suriyelinin geride kalan akrabaları üzerinden Türkiye bu ülkede kalıcı bir iç güç durumuna gelmiştir.

Yedincisi; Türkiye’deki Alevilerin oranını bilmediğim ama az olmadığı da görülen bir bölümü Suriye konusunda kötü sınav vermiştir. Suriye Alevilerini (Nusayri) destekleyen, onların katledilmesini haklı olarak protesto eden ama Sünnilerin öldürülmesine ise sesini çıkarmayan –ve hatta sevinen- bu kesim gerçekte demokrasi ve ilericilikle ilişkisinin bulunmadığını göstermiştir. Tutumlarını belirleyen mezhepçiliktir, demokrasi değildir. Yıllardır Maraş başta olmak üzere Alevi katliamlarını haklı olarak anan bu insanlar, 1982’de rejim ordusu tarafından katledilen Hama’daki 40 bin Sünniyi ise hatırlamamayı tercih ederler.

Suriye örneği, Alevilerin şu veya bu çeşidi iktidara geldiğinde Sünnilerden hiç de farklı olmayacağını gösterir. Denilebilir ki, Suriye’deki yönetim Sünnilerin bir kesimiyle işbirliği içindedir. Bundan ne çıkar? Türkiye’deki yönetimde de yıllardan beri Alevilerin değişik kesimleri yer almıyor mu, Aleviliğin Sünnileştirilmesinde bu kesimin önemli payı bulunmuyor mu?

Sorun dünyaya Arap milliyetçiliği ve/veya mezhepçilik penceresinden bakmaktır.

Suriye iç savaşının değerlendirilmesiyle ilgili olarak birkaç madde daha eklenebilir ama bu kadarı yeterlidir.

Sonuçta Esad kalmış, Suriye gitmiştir.

Ve yine sonuçta Türkiye'nin Suriye politikası tam amacına ulaşamamakla birlikte kendi açısından hiç de başarısız değildir. Bu ülkenin yaklaşık yüzde 15'ini ilhak etmiş ve Suriye'de kalıcı bir iç güç durumuna gelmiştir. Değerlendirme yaparken sadece başarısızlıkları değil, ulaşılanı da görmek gerekir.

İç savaş içinde on yıl geçtikten sonra gerçekçi değerlendirmelerin artması sevindiricidir.

Suriye, Türkiye alt emperyalizminin ikinci döneminin önemli hedef ülkelerinden birisidir. Moda deyimle, Misakı Milli bu ülkenin bir bölümünü de içerecek şekilde genişlemiştir. (Konumuz olmadığı için başka ülkeleri saymıyorum.)

İşgalci, gün gelir işgal edilir. Özellikle büyük hayaller peşinde koşan küçük ülkelerin bunu akıllarından çıkarmaması gerekir.